EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 2.7.2024
COM(2024) 257 final

2024/0148 (COD)

Förslag till

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS BESLUT

om unionens antagande av avtalet om tolkningen och tillämpningen av energistadgefördraget mellan Europeiska unionen, Europeiska atomenergigemenskapen och deras medlemsstater

MOTIVERING

1. BAKGRUND TILL FÖRSLAGET

• Motiv och syfte med förslaget

Energistadgefördraget är ett multilateralt handels- och investeringsavtal som är tillämpligt på energisektorn. Det undertecknades 1994 och trädde i kraft 1998. Europeiska unionen är fördragsslutande part i energistadgefördraget[1] tillsammans med Euratom, 22 medlemsstater (från och med den 19 juni 2024)[2] samt Japan, Schweiz, Turkiet och de flesta länderna på västra Balkan och i f.d. Sovjetunionen, med undantag av Ryssland[3] och Belarus[4].
I Komstroy-domen[5] fann EU-domstolen att artikel 26.2 c i energistadgefördraget ska tolkas så, att den inte är tillämplig på tvister mellan en medlemsstat och en investerare från en annan medlemsstat angående en investering som sistnämnda investerare gjort i den förstnämnda medlemsstaten. Skiljedomstolar fortsätter dock att godta denna behörighet och fastställa domar i EU-interna förfaranden. Den 5 oktober 2022 skickade kommissionen ett meddelande till rådet, Europaparlamentet och medlemsstaterna som beskrev kommissionens avsikt att inleda förhandlingar om ett avtal mellan unionen, Euratom och medlemsstaterna i fråga om tolkningen av energistadgefördraget, som framförallt skulle innehålla en bekräftelse av att energistadgefördraget aldrig har varit, inte är eller kommer att vara tillämpligt EU-internt, att energistadgefördraget inte kan ligga till grund för skiljeförfaranden, och att tidsfristklausulen (sunset clause) inte är tillämplig. Dessa förhandlingar har genomförts. Texten till det inbördes avtalet anses nu vara stabil. Paraferingen av texten, som betyder att förhandlingarna är avslutade, skedde den 26 juni 2024.

• Det planerade avtalet

Ingenting i avtalet innebär något nytt. Avtalet återspeglar EU-domstolens rättspraxis och är helt i linje med unionens fastställda ståndpunkt som vid flera tillfällen kommit till uttryck, även vid offentliga förhandlingar i tredjeländers jurisdiktioner. Skälen i avtalet beskriver avtalets historia och sammanhang, framförallt tolkningen av unionsrätten i EU-domstolens domar. I skälen erkänns vidare att det faktiska genomförandet av unionsrätten undermineras av domar som avkunnas i EU-interna skiljeförfaranden. Den enda materiella bestämmelsen (artikel 2) fastställer avtalsparternas samsyn i fråga om att artikel 26.2 c i energistadgefördraget inte ska tillämpas EU-internt och att det följaktligen saknas rättslig grund för EU-interna skiljeförfaranden så som det anges i det inbördes avtalet.

---

1 Rådets och kommissionens beslut 98/181/EG, EKSG, Euratom av den 23 september 1997 om Europeiska gemenskapernas ingående av energistadgefördraget och energistadgeprotokollet om energieffektivitet och därtill hörande miljöaspekter (EGT L 69, 9.3.1998, s. 1).

2 Italien frånträdde ensidigt energistadgefördraget 2015. Frankrike, Tyskland, Polen och Luxemburg inledde också ett frånträdesförfarande mellan december 2022 och juni 2023, vilket ledde till att de faktiskt frånträdde energistadgefördraget. För Frankrikes, Tysklands och Polens del skedde det i december 2023 och för Luxemburgs del den 17 juni 2024.

3 Vid energistadgekonferensens extraordinära möte den 24 juni 2022 drogs Ryska federationens observatörsstatus tillbaka.

4 Vid energistadgekonferensens extraordinära möte den 24 juni 2022 drogs Belarus observatörsstatus och landets provisoriska tillämpning av energistadgefördraget tillbaka.

5 Dom i mål C-741/19, Republiken Moldavien mot Komstroy LLC, EU:C:2021:655.

2. RÄTTSLIG GRUND, SUBSIDIARITETSPRINCIPEN OCH PROPORTIONALITETSPRINCIPEN

- **Rättslig grund**

Komstroy-domen har inte respekterats av skiljedomstolar. Det genomgående draget är att de inte förklarar sig obehöriga till följd av att ett giltigt skiljeavtal saknas och att skiljedomar följaktligen har avkunnats, och fortsätter att avkunnas, på ett sätt som strider mot regelverket i Europeiska unionen och i Euratom. Dessa domar är ofta föremål för verkställighetsförfaranden, även i tredjeländer. Det finns en risk för konflikt mellan fördragen och energistadgefördraget så som det tolkas av vissa skiljedomstolar vilket, om det bekräftas av domstolar i tredjeländer, skulle övergå till en rättslig konflikt eftersom skiljedomar som överträder EU-lagstiftning skulle ta sig in i tredjeländers rättsordning.

Enligt domstolens rättspraxis är risken för rättslig konflikt så stor att ett internationellt avtal kan bli oförenligt med EU-lagstiftningen. Kommissionen anser att alla risker för konflikter måste undanröjas för att energistadgefördraget ska vara förenligt med fördragen. Unionens energipolitik måste innehålla målet att uppnå efterlevnad av domstolens rättspraxis och undvika en konflikt mellan energistadgefördraget, en unionsrättsakt samt EUF-fördraget och EU-fördragen. Med tanke på skiljedomstolars hållning, är det viktigt att risken hanteras från ett folkrättsligt perspektiv. Kommissionen har därför framförhandlat ett avtal om tolkning och tillämpning av energistadgefördraget mellan Europeiska unionen, Europeiska atomenergigemenskapen och deras medlemsstater.

Avtalet är en nödvändig åtgärd för att uppnå unionens energipolitiska mål som beskrivs ovan. Beslutet att bemyndiga undertecknandet av avtalet på unionens vägnar bör därför antas på grundval av artikel 194 i EUF-fördraget.

- **Subsidiaritetsprincipen (för icke-exklusiv befogenhet)**

Att underteckna avtalet på unionens vägnar är inget medlemsstaterna kan göra själva. Om medlemsstaterna anser det lämpligt, kommer de att underteckna avtalet på egna vägnar. Unionen är också avtalsslutande part i energistadgefördraget, och därför åligger det unionslagstiftaren att besluta om huruvida unionen bör bli part i avtalet som tolkar energistadgefördraget.

- **Proportionalitetsprincipen**

Domstolens rättspraxis och ett flertal interventioner från kommissionen i skiljedomstolar i tredjeländer har inte varit tillräckligt för att säkerställa ett faktiskt genomförande av unionsrätten och undanröjande av risken för konflikt mellan energistadgefördraget och EUF-fördraget och EU-fördragen.

- **Val av instrument**

Om den akt som ska antas ska få önskad effekt på beslutsfattandet i skiljedomstolar, måste den vara en folkrättsakt. Kommissionen anser därför att det är lämpligt att anta ett instrument i form av ett avtal mellan parterna om tolkningen av fördraget.

3. BUDGETKONSEKVENSER

Inga

4. ÖVRIGA INSLAG

I slutstadierna av förhandlingarna om avtalet tog man upp möjligheten att avge en förklaring om de rättsliga konsekvenserna av Komstroy-domen som en möjlighet att redan nu formalisera den samsyn som återspeglas i det inbördes avtalet. Kommissionen har undertecknat den förklaringen på unionens vägnar.

2024/0148 (COD)

Förslag till

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS BESLUT

om unionens antagande av avtalet om tolkningen och tillämpningen av energistadgefördraget mellan Europeiska unionen, Europeiska atomenergigemenskapen och deras medlemsstater

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DETTA BESLUT

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artikel 194,

med beaktande av Europeiska kommissionens förslag,

efter översändande av utkastet till lagstiftningsakt till de nationella parlamenten,

i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet, och

av följande skäl:

(1) I mål C-741/19, Republiken Moldavien mot Komstroy, fann domstolen att artikel 26.2 c i energistadgefördraget ska tolkas så, att den inte är tillämplig på tvister mellan en medlemsstat och en investerare från en annan medlemsstat angående en investering som sistnämnda investerare gjort i den förstnämnda medlemsstaten.

(2) Skiljedomstolar fortsätter dock att godta behörigheten och fastställa domar i EU-interna förfaranden, vilka påstås baseras på artikel 26.2 c i energistadgefördraget. Enligt EU-domstolen måste alla sådana skiljedomar anses vara oförenliga med EU-rätten, framförallt med artiklarna 267 och 344 i EUF-fördraget. Den typen av domar kan följaktligen inte få någon rättslig verkan och kan därför inte verkställas genom betalning av den kompensation som fastställs i domen.

(3) Det faktiska genomförandet av unionsrätten undermineras av sådana domar i EU-interna skiljedomsförfaranden. Det finns en risk för konflikt mellan fördragen och energistadgefördraget så som det tolkas av vissa skiljedomstolar, vilket, om det bekräftas av domstolar i tredjeländer, skulle övergå till en rättslig konflikt eftersom skiljedomar som överträder EU-lagstiftning skulle finnas i tredjeländers rättsordning.

(4) Enligt domstolens rättspraxis är risken för rättslig konflikt så stor att ett internationellt avtal kan bli oförenligt med EU-lagstiftningen. Risken för rättslig konflikt bör undanröjas. Antagandet av ett internationellt rättsligt instrument som innehåller signatärernas samsyn om att artikel 26 i energistadgefördraget inte kan tillämpas som underlag för EU-interna skiljedomsförfaranden bör kunna bidra till att uppnå det målet.

(5) Kommissionen har, på Europeiska unionens och Euratoms vägnar, slutfört förhandlingarna om villkoren för ett sådant avtal. Den samsyn som finns i det avtalet har upprepats i en förklaring om de rättsliga konsekvenserna av EU-domstolens dom i Komstroy-målet och samsyn om att artikel 26 i energistadgefördraget inte är tillämplig som grund för EU-interna skiljeförfaranden, av den 26 juni 2024.

(6) Avtalet bör antas. med förbehåll för att det undertecknas vid ett senare tillfälle

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Avtalet i bilagan antas härmed, med förbehåll för att det undertecknas, på unionens vägnar.

Kommissionens ordförande bemyndigas att utse den (eller de) person(er) som ska ha rätt att underteckna avtalet på unionens vägnar.

Artikel 2

Detta beslut träder i kraft samma dag som det antas.

Utfärdat i Bryssel den

På Europaparlamentets vägnar *Ordförande*	*På rådets vägnar* *Ordförande*